

Uchwała Nr LXXIX/478/2024
Rady Miejskiej w Kołaczycach
z dnia 5 marca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy
Kołaczyce na lata 2024-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023, poz.40 ze zm.), art. 176 pkt 1.art.179 ust. 2 ustawy z dnia 09 czerwca 2011r.o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023, poz. 1426 ze zm.) **Rada Miejska w Kołaczycach uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się trzyletni Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Kołaczyce na lata 2024 -2026 w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Kołaczyc.

§ 3.Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Edward Zbylut

Załącznik do Uchwały Nr LXXIX/478/2024.
Rady Miejskiej w Kołaczycach
z dnia 5 marca 2024 r.

**Gminny Program Wspierania Rodziny
dla Gminy Kołaczyce
na lata 2024 – 2026**

Kołaczyce, 2024

Spis treści

Wprowadzenie	3
Rozdział I	6
Uwarunkowania prawne.....	6
1.1. Podstawa prawna Programu	6
1.2. Uwarunkowania w ustawodawstwie krajowym	6
1.3. Uwarunkowania w prawie międzynarodowym	9
Rozdział II	
Diagnoza sytuacji rodziny w gminie	10
2.1. Charakterystyka gminy	10
2.2. Struktura demograficzna	10
2.3. Problemy rodzin w gminie i formy udzielanego wsparcia.....	11
2.4. Zasoby lokalne umożliwiające wspieranie rodzin	18
2.5. Analiza SWOT	19
Rozdział III	23
Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2024 – 2026	23
3.1. Adresaci.....	23
3.2. Realizatorzy.....	24
3.3. Spodziewane rezultaty Programu	24
3.4. Cele i zadania	24
3.5. Źródła finansowania	28
3.6. Monitoring.....	28
Podsumowanie	29

Wprowadzenie

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką. Przekazuje wartości, dziedzictwo kulturowe, a przede wszystkim zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa. Jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym funkcjonuje i wychowuje się dziecko. Rodzina jako naturalne środowisko wychowawcze oddziałuje na osobowość każdego człowieka najsilniej i najdłużej, kształtuje jego wizję społeczeństwa, wyznawane wartości, umiejętności personalne oraz sposób późniejszego funkcjonowania. Dlatego dla dobra całego społeczeństwa niezwykle ważne jest, aby każda rodzina funkcjonowała w sposób prawidłowy, dawała jej członkom poczucie bezpieczeństwa i miłości, a także przygotowywała młode pokolenie do dorosłego życia w społeczeństwie. Trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że „dobrze funkcjonująca rodzina to najlepszy ze sposobów utrzymania ładu społecznego”¹.

Wiele współczesnych rodzin zmagają się z problemem niewydolności wychowawczej, często związanej z występowaniem w rodzinie uzależnień lub złej sytuacji materialnej. Sytuacja ta wpływa na zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów oraz powoduje wzrost negatywnych zjawisk w rodzinie. Długotrwałe przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może prowadzić do całkowitego zerwania więzi rodzinnych i umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjająca dla prawidłowego rozwoju dziecka, należy ją wspierać, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje.

W literaturze przedmiotu jako czynniki zagrażające współczesnej rodzinie najczęściej są podawane²: wzrastająca pauperyzacja rodzin, wyjazdy rodziców za granicę w celach zarobkowych, dezintegracja wewnątrzrodzinnej socjalizacji, osłabienie więzi emocjonalnych w rodzinie, wzrost atomizacji społecznej, wzrost anonimowości jednostek, upadek autorytetów rodzinnych, przesunięcia i zmiany w pozycjach i rolach w rodzinie, ograniczenie dietności,

¹ R. Biernat, Zachowania dewiacyjne młodzieży w kontekście dysfunkcji i patologii życia rodzinnego, Płock: PWSZ, Instytut Nauk Humanistycznych i Społecznych, Zakład Pedagogiki Resocjalizacyjnej, Profilaktyki Społecznej i Pracy Socjalnej.

² Z. Tyszka, Współczesne rodziny polskie. Ich stan i kierunek przemian, Poznań 2004, s. 83-85.

dezintegracja rodziny i wzrost rozwodów, pluralizm w świecie wartości, wzrost rodzin problemowych i patologicznych, niska kultura pedagogiczna rodziców.

Postępujące przemiany w życiu społecznym i rozwoju technologii przekładają się zarówno na polepszenie standardów życia rodziny, jak również mogą przyczyniać się do erozji więzi rodzinnych. Coraz częściej wskazuje się na problemy rodziny w wypełnianiu jej zadań, na trudności w łączeniu obowiązków zawodowych i rodzinnych oraz na brak wsparcia dla młodszego i starszego pokolenia³.

Wśród najnowszych zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, o których nie sposób zapomnieć na moment opracowywania niniejszego Programu, to uzależnienia behawioralne oraz trudne do przewidzenia następstwa epidemii COVID-19, zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Obecnie, nie sposób w pełni określić konsekwencji, jakie przyniosła za sobą dla życia rodzinnego ogólnoswiatowa pandemia koronawirusa. Epidemia COVID-19 była zdecydowanie czynnikiem stresogennym, mogła powodować nasilenie objawów chorób psychicznych, zaburzeń związanych z uzależnieniami oraz konfliktów międzyludzkich, a także poczucia lęku, utraty kontroli i bezradności czy emocjonalnych napięć. W związku z epidemią m.in. następujące zagrożenia stanowią realne zagrożenia dla życia rodziny:

- pojawienie się lub nasilenie przemocy w rodzinie na skutek przebywania w długotrwałej izolacji z członkami rodziny na niewielkich powierzchniach,
- rozładowywanie stresu przy użyciu łatwo dostępnych substancji np. alkohol i leki,
- poczucie lęku o bezpieczeństwo ekonomiczne, lęk przed utratą źródła dochodów,
- rozwój uzależnień behawioralnych – w tym szczególnie wszelkich e-uzależnień, związanych z wykonywaniem czynności w sieci, jak zakupoholizm, uzależnienie od gier i smartfona, korzystania z social mediów i serwisów pornograficznych.

Z drugiej strony, doświadczenia epidemii niosą za sobą pozytywne przykłady społecznej mobilizacji i samopomocy. Ustalenie precyzyjnych i jednoznacznych wniosków w tej kwestii będzie możliwe dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.

Wszystkie opisane zjawiska stanowią wyzwanie nie tylko dla samych rodzin i radzenia sobie w swojej roli rodzica, ale również wyzwanie dla władz lokalnych samorządów,

³ M. Dubis, Wychowanie w rodzinie w obliczu współczesnych zagrożeń [w:] E. Grudziwska, M. Mikołajczyk (red.). Wybrane problemy społeczne, Warszawa 2018, s 13-14.

które odpowiadają za tworzenie oraz funkcjonowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Jest to niezwykle istotne i trudne zadanie, ponieważ działania na rzecz rodziny, to działania nie tylko na rzecz konkretnej grupy, ale i całej wspólnoty.

Pozostawienie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Aby móc kompleksowo wspierać rodziny tworzy się Gminny Program Wspierania Rodziny, którego realizacja należy do zadań własnych gminy.

Niniejszy Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce został opracowany na lata 2024-2026 i jest dokumentem, który scala podejmowane działania na rzecz wspierania rodziny w gminie Kołaczyce. Program jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w gminie Kołaczyce od roku 2015. Jest strategicznym dokumentem gminy Kołaczyce, a jego podstawowym założeniem jest utworzenie spójnego wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo – wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci.

W niniejszym Programie Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce wyznaczono kierunki dalszego rozwoju systemowej sieci wsparcia społecznego dla rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży, poprzez zapewnienie:

- specjalistycznej pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu trudności i kryzysów życia rodzinnego, z uwzględnieniem specyfiki potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodzin, a także współczesnych zagrożeń dla życia rodzinnego,
- możliwie pełnego dostępu do świadczeń i usług wspierających socjoekonomiczne funkcjonowanie rodzin z dziećmi,
- warunków do rozwijania kompetencji osobistych, społecznych dzieci i młodzieży, a także kompetencji rodzicielskich,
- promocji pozytywnego wizerunku rodziny z dziećmi.

Rozdział I

Uwarunkowania prawne

1.1. Podstawa prawna Programu

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2024-2026 przygotowano na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2023 poz. 1426), w myśl którego do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Ponadto zgodnie z art. 179 ust. 1 wskazanej ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Natomiast zgodnie z normą wyrażoną w ust. 2 art. 179 rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Art. 176 i 179 ww. ustawy stanowią rozwinięcie ogólnej normy kompetencyjnej zawartej w art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2023 poz. 40), zgodnie z którą do wyłącznej właściwości rady gminy należy stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.

Niniejszy Program stanowi kontynuację poprzednio obowiązującego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce, który obejmował perspektywę czasową lat 2021-2023 i został przyjęty do realizacji mocą uchwały Nr XXXI/207/2021 Rady Miejskiej w Kołaczycach z dnia 21 maja 2021 r. W związku z upływem wyznaczonego w programie czasokresu, zaktualizował się obowiązek uchwalenia nowego, trzyletniego programu.

1.2. Uwarunkowania w ustawodawstwie krajowym

Zgodnie z art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 2022 poz. 1138) rozróżnia nieletniego (przed ukończeniem 17 lat) i młodocianego (który popełnia czyn zabroniony przed ukończeniem 21 lat, ale ukończył 24 lata, zanim zapadło orzeczenie w pierwszej instancji).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 2023 poz. 1610) wyróżnia małoletniego (osobę przed ukończeniem 18. roku życia). Kodeks karny zakłada ściganie z

urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka.

Dzieci do 13 roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat. Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18 roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletniości, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2023 poz. 2809) normuje problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. 2023 poz. 1550 z późn. zm.) chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Ponadto należy zwrócić uwagę, że od 2020 r. w k.p.c. obowiązuje osobny Dział Ia pt. „Sprawy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej” (art. 560² - 560¹²).

Niniejszy Program uwzględnia również zmiany w Kodeksie pracy wprowadzone w pierwszym kwartale 2023 r. na mocy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 641). Ta najbardziej rozległa od lat nowelizacja Kodeksu wprowadza rozliczne zmiany w uprawnieniach pracowników będących rodzicami, a ponadto służy implementowaniu dwóch unijnych aktów: Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1152 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie przejrzystych i przewidywalnych warunków pracy w Unii Europejskiej oraz Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylająca dyrektywę Rady 2010/18/UE.

W kontekście wspierania rodziny należy również koniecznie zaznaczyć, że od 22 czerwca 2023 r. obowiązuje rozległa nowelizacja systemu przeciwdziałania przemocy – czyli zjawiska określanego odtąd nie jako „przemoc w rodzinie”, lecz „przemoc domowa”. Zmiany zostały wprowadzone na mocy Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 535).

Ponadto w niniejszym Programie zostały uwzględnione w szczególności przepisy:

- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2023 poz. 2151),
- ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2023 poz. 390),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2023 poz. 1939),
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. 2023 poz. 1993),
- ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2023 poz. 735),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 2023 poz. 100),
- ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. 2023 poz. 1335),
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 2022 poz. 2230),
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2023 poz. 901),
- ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2023 poz. 204),
- ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. 2023 poz. 1923),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. 2023 poz. 810),
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2023 poz. 2424).

1.3. Uwarunkowania w prawie międzynarodowym

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (uchwalona przez ONZ 10 grudnia 1948 r.) określa w art. 16 rodzinę jako naturalną i podstawową komórkę społeczeństwa i przyznaje jej prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa. Europejska Karta Społeczna z 1961 r. (zapis w pkt. 16 pierwszej części) stwierdza, iż rodzina, jako podstawowa komórka

społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, uchwalona rezolucją nr 34/180 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 18 grudnia 1979 r. podkreśla m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 20 listopada 1989 r., ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Europejska Konwencja o Przynależności Dzieci (sporządzona w Strasburgu dnia 24 kwietnia 1967 r. (Dz. U. 1999 nr 99 poz. 1157) ma zastosowanie do dzieci, które w momencie przynależności nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie. Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego (sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1975 r. (Dz. U. 1999 nr 79 poz. 888), zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny w 1980 r. podkreśla m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

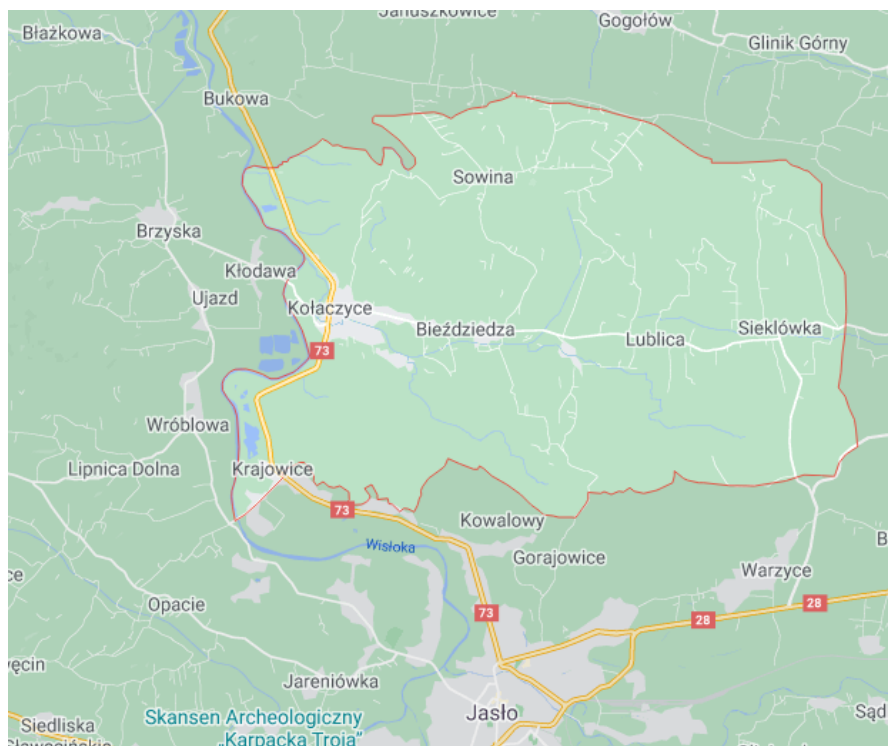
Rozdział II

Diagnoza sytuacji rodziny w gminie

2.1. Charakterystyka gminy

Gmina Kołaczyce to gmina położona w północno - wschodniej części powiatu jasielskiego, na zachodnim krańcu województwa podkarpackiego. Obszar gminy to około 60,11 km². W skład gminy wchodzi 8 miejscowości: Kołaczyce, Bieździedza, Bieździadka, Krajowice, Lublica, Nawsie Kołaczyckie, Sieklówka, Sowina.

Rycina 1. Mapa gminy Kołaczyce

2.2. Struktura demograficzna⁴

Gmina Kołaczyce liczy 8 638 mieszkańców, z czego 49,8% stanowią kobiety, a 50,2% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 0,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podkarpackiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Kołaczyce zawarli w 2022 roku 32 małżeństw, co odpowiada 3,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa podkarpackiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,3% mieszkańców gminy Kołaczyce jest stanu wolnego, 58,7% żyje w małżeństwie, 4,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,3% to wdowy/wdowcy.

Gmina Kołaczyce ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -22. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,54 na 1000 mieszkańców gminy Kołaczyce. W 2022 roku urodziło się 67 dzieci, w tym 53,7% dziewczynek i 46,3% chłopców.

⁴ Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Kołaczyce

W 2022 roku zarejestrowano 61 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 83 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Kołaczyce -22. W tym samym roku 9 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 9.

62,3% mieszkańców gminy Kołaczyce jest w wieku produkcyjnym, 18,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

2.3. Problemy rodzin w gminie i formy udzielanego wsparcia

Rodziny potrzebujące pomocy w rozwiązaniu swoich problemów mogą zgłosić się po pomoc do instytucji działających w ramach systemu pomocy społecznej. Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Kołaczyce świadczone są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach.

Wśród przyczyn korzystania z pomocy społecznej, które powodują utrwalenie trudnej sytuacji rodzin i uzależnienie od świadczeń ośrodka wymienić należy: długotrwałą lub ciężką chorobę, ubóstwo, ale także niepełnosprawność, bezrobocie, alkoholizm, potrzebę ochrony macierzyństwa czy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W 2022 roku z trudnościami z powodu zmagania się z długotrwałą lub ciężką chorobą do ośrodka pomocy społecznej zgłosiły się 164 rodziny, kolejne 159 z powodu ubóstwa. Wsparcia w związku z bezrobociem potrzebowało 113 rodzin, z występującą w rodzinie niepełnosprawnością również 113 rodzin, z powodu alkoholizmu - 34 rodziny, w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa - 36 rodzin, natomiast z problemem bezradności opiekuńczo-wychowawczej - 1 rodzina. Warto zaznaczyć, iż wskazane problemy są problemami wiodącymi. Istnieją jeszcze inne problemy, z powodu których mieszkańcy są zmuszeni skorzystać z pomocy Ośrodka. Bardzo często zdarza się także, że w jednej rodzinie występuje kilka powodów trudnej sytuacji jednocześnie.

Rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią nieznaczną część klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi, jak: uzależnienia, przemoc, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się głównie niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z innymi ludźmi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Tabela 1. Główne powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej przez GOPS Kołaczykach w latach 2020-2023.

w

	2020	2021	2022	2023 (I-VI)
Ubóstwo	185	175	159	125
Długotrwała lub ciężka choroba	194	199	164	122
Niepełnosprawność	131	141	113	92
Bezrobocie	135	120	113	76
Potrzeba ochrony macierzyństwa	50	35	36	27
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	16	9	1	1
Alkoholizm	54	41	34	31

Wśród rodzin korzystających w 2022 r. ze świadczeń pomocy społecznej było 223 rodziny, w tym 70 rodzin z dziećmi. Pomocą objęto 24 rodziny z jednym dzieckiem, 20 z dwójką dzieci oraz 26 rodzin wielodzietnych, a także 15 rodzin niepełnych, w tym 9 z jednym dzieckiem, 3 z dwójką dzieci oraz 3 rodziny wielodzietne.

Tabela 2. Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023 (I-VI)
Rodziny, którym przyznano świadczenie	278	251	223	165
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	284	262	242	239
Rodziny z dziećmi ogółem	128	85	70	42

O liczbie dzieci:				
1	43	26	24	7
2	47	26	20	12
3	29	21	15	15
4	5	6	7	5
5	2	4	4	3
6	2	1	0	0
7 i więcej	0	1	0	0
Rodziny niepełne ogółem	20	15	15	7
O liczbie dzieci:				
1	14	12	9	1
2	4	1	3	3
3	2	1	1	1
4 i więcej	0	1	2	2

Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, a także ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny⁵. Kontrakt socjalny jest pisemną umową pomiędzy osobą zgłaszającą się z prośbą o udzielenie pomocy społecznej a pracownikiem socjalnym. Umowa ta jest spisywana w celu rozwiązania trudnej sytuacji życiowej osoby zwracającej się o pomoc.

W 2020 roku pracę socjalną prowadzono z 275 rodzinami. W 2021 roku liczba rodzin, z którymi prowadzona była praca socjalna zmniejszyła się do 99, natomiast w 2022 roku wzrosła do 167. W 2020 roku liczba zawartych kontraktów socjalnych wyniosła 22. Natomiast w 2021 i 2022 roku zawarto po 6 kontraktów socjalnych. Warto zauważyć, że tylko w pierwszej połowie 2023 roku liczba zawartych kontraktów socjalnych wynosiła 19, a pracę socjalną prowadzono z 328 rodzinami. Do końca roku wartości te mogą jeszcze wzrosnąć.

⁵ Źródło: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901).

Tabela 3. Rodziny objęte pracą socjalną w gminie w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022	2023 (I-VI)
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	22	6	6	19
Praca socjalna	275	99	167	328
Interwencja kryzysowa	0	0	0	0

Ważną rolę w systemie wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pełni praca z rodziną realizowana przez asystenta rodziny. Asystent rodziny jest przydzielany na podstawie postanowienia sądowego lub na wniosek pracownika socjalnego. Jest to osoba, która prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Jeden asystent otacza opieką w tym samym czasie nie więcej niż 15 rodzin, a jego praca nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której ta praca jest prowadzona. Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny oraz organizację własnego warsztatu pracy. Celem jego pracy jest osiągnięcie przez rodzinę, którą się opiekuje, podstawowego poziomu stabilności życiowej umożliwiającej jej wychowywanie dzieci. Asystent wspiera rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę, pomaga również rodzicom ubiegającym się o odzyskanie władzy rodzicielskiej. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Asystent współpracuje z Zespołem Interdyscyplinarnym.

W latach 2020-2023 nastąpił spadek liczby rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny. W 2020 roku opieką asystenta rodziny objęto 3 rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, w 2021 roku - 2, natomiast w 2022 roku - 1 rodzinę. Wszystkie rodziny objęte pomocą asystenta rodziny zostały wskazane przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem.

Tabela 4. Liczba rodzin objętych opieką asystenta rodziny w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022	2023 (I-VI)
--	------	------	------	-------------

Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	3	2	1	1
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	0	0	0	0
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	3	2	1	1
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę z powodu:	1	0	0	0
- osiągnięcia celów	1	0	0	0
- zaprzestania pracy przez rodzinę	0	0	0	0
- braku efektów	0	0	0	0
- inne, np. przeprowadzka	0	0	0	0

Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla rodzin, bądź niechęć rodzin do korzystania z oferowanej pomocy, powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące pieczy zastępczej w gminie Kołaczyce.

Tabela 5. Piecza zastępcza w gminie Kołaczyce w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	3	4	2
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
Liczba dzieci, która z rodziny zastępczej wróciła do rodziny biologicznej	0	0	0

Liczba dzieci, która z placówki opiekuńczo-wychowawczej wróciła do rodziny biologicznej	0	0	0
Liczba placówek opiekuńczo- wychowawczych w gminie ⁶	0	0	0
Liczba rodzin zastępczych w gminie ⁷	2	3	2
Liczba rodzin wspierających w gminie	0	0	0

Choć jednym z głównych problemów rodzin na przestrzeni ostatnich trzech lat jest ubóstwo, zauważyć można jego systematyczny spadek. Zmniejszenie się liczby rodzin wymagających wsparcia z tytułu ubóstwa może być związane m.in. ze wzrostem płacy minimalnej w ostatnich latach, a także z wypłatą świadczenia wychowawczego przyznawanego w oparciu o ustawę z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Program Rodzina 500+). Celem Programu Rodzina 500+ jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Od lipca 2019 r. zmianami wprowadzonymi do wyżej wymienionej ustawy, świadczenie przyznawane jest na każde dziecko w rodzinie do ukończenia 18 roku życia niezależnie od wysokości dochodu w rodzinie. Wypłata przyznanego świadczenia wychowawczego przyczyniła się do poprawy sytuacji ekonomicznej rodzin.

Ważnym elementem w procesie wspierania rodzin w gminie jest także system świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach wypłaca zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych, świadczenia opiekuńcze (zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne oraz specjalne zasiłki opiekuńcze), jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka tzw. becikowe, świadczenia rodzicielskie, zasiłek dla opiekuna oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

W 2022 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacił 6684 zasiłków rodzinnych oraz 3869 dodatków do zasiłków rodzinnych, 3333 zasiłków pielęgnacyjnych, 1967 świadczeń pielęgnacyjnych oraz 12 specjalnych zasiłków opiekuńczych. Ponadto wypłacono 59 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia dziecka (tzw. becikowe) oraz 408 świadczeń rodzicielskich. W 2022 roku wypłacono także 356 świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

⁶ Na terenie Gminy funkcjonuje dom dziecka, który prowadzony jest przez Starostwo Powiatowe w Jaśle.

⁷ Uwzględniono liczbę rodzin, które współfinansuje Gmina Kołaczyce.

Dane szczegółowe w zakresie wypłacanych świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Świadczenia rodzinne, „Za życiem” oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego w gminie Kołaczyce latach 2020-2022

Świadczenia rodzinne						
	2020		2021		2022	
	liczba świadczeń ⁸	liczba rodzin ⁹	liczba świadczeń	liczba rodzin	liczba świadczeń	liczba rodzin
Liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych	8810	425	7801	385	6684	336
Liczba wypłaconych dodatków do zasiłków rodzinnych	4920	370	4538	345	3869	302
Liczba wypłaconych świadczeń opiekuńczych tj. :						
* zasiłków pielęgnacyjnych	3211	269	3261	272	3333	279
* świadczeń pielęgnacyjnych	1706	156	1843	176	1967	183
* specjalnych zasiłków opiekuńczych	24	2	13	2	12	1
Liczba wypłaconej jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka tzw. becikowe	66	66	72	72	59	58
Liczba wypłaconych świadczeń rodzicielskich	317	47	364	50	408	58
Liczba wypłaconych zasiłków dla opiekuna	12	1	12	1	12	1
Świadczenie „Za życiem”	4	4	0	0	0	0
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego						
	2020		2021		2022	
Liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	468	31	444	26	356	18

2.4. Zasoby lokalne umożliwiające wspieranie rodzin

W budowę lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziny, na terenie gminy Kołaczyce, zaangażowane są następujące instytucje:

- Urząd Miejski w Kołaczycach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach,
- Placówki ochrony zdrowia,

⁸ Uwzględniono narastająco wszystkie wypłaty świadczeń tj. liczbę przelewów.

⁹ Uwzględniono liczbę rodzin, którym wypłacono świadczenia.

- Posterunek Policji w Kołaczycach,
- Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczycach,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Brzostku,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kołaczycach,
- Liceum Ogólnokształcące w Kołaczycach,
- Gminne Przedszkole w Kołaczycach,
- Niepubliczne Przedszkole Sióstr Serafitek w Bieździadce,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bieździedzy,
- Zespół Szkół Społecznych w Lublicy,
- Zespół Szkół Społecznych w Sowinie,
- Zespół Szkół Społecznych w Sieklówce,
- Zespół Szkół Społecznych w Krajowicach,
- Zespoły Parafialne Caritas,
- Kościoły Katolickie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle,
- Sąd Rejonowy w Jaśle,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Jaśle,
- Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Kołaczyce,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczycach,
- Dom Dziecka w Kołaczycach,
- Katolicka Placówka Wychowawcza Nasz Dom w Jaśle,
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Jaśle,
- Ośrodek Psychoterapii w Jaśle.

2.5. Analiza SWOT

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy w obszarze systemu wsparcia rodziny w gminie Kołaczyce wykonano analizę SWOT pozwalającą na identyfikację czterech kategorii czynników mających strategiczne znaczenie w prowadzeniu działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych: mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń.

MOCNE STRONY (Strengths) - są to czynniki wewnętrzne pozytywne - atuty, walory, zalety gminy, które w sposób pozytywny wyróżniają ją w otoczeniu. Zalety te należy efektywnie wykorzystywać i wzmacniać. Do mocnych stron gminy Kołaczyce z pewnością można zaliczyć:

- działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- działalność Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki,
- wykorzystanie narzędzia jakim jest procedura „Niebieskie Karty”,
- wykwalifikowana kadra ośrodka pomocy społecznej i profesjonalne przygotowanie do pracy z osobami wymagającymi wsparcia,
- aktywna postawa władz gminy w podejmowaniu działań na rzecz członków wspólnoty lokalnej - opracowanie oraz wdrażanie programów profilaktycznych i pomocowych,
- stopniowy spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- stałe diagnozowanie środowiska lokalnego w zakresie zagrożeń społecznych,
- interdyscyplinarny charakter wsparcia udzielanego rodzinom,
- wspieranie rodzin przez asystenta rodziny,
- funkcjonowanie rodzin zastępczych w gminie,
- działalność placówek oświatowych,
- funkcjonowanie na terenie gminy Kołaczyce Domu Pomocy Społecznej “Nazaret”,
- możliwość skorzystania z poradnictwa psychologicznego w punkcie konsultacyjnym,
- prowadzenie działań profilaktycznych w gminnych placówkach oświatowych,
- koordynacja działań instytucji pracujących na rzecz rodzin na terenie gminy.

SŁABE STRONY (Weaknesses) są to czynniki wewnętrzne negatywne będące konsekwencją problemów społecznych i ograniczeń zasobów w gminie. Zadaniem gminy jest dążenie do ich wyeliminowania. Jako słabe strony gminy Kołaczyce wskazać można:

- ujemny przyrost naturalny w gminie,
- duża liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej,
- duża liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby,

- bezradność rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- występowanie zjawiska wyuczonej bezradności rodzin korzystających z pomocy społecznej,
- stereotypowe postrzeganie ról w rodzinie,
- brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetów,
- brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia,
- bierność i niewielkie zaangażowanie rodzin we współpracę z asystentem rodziny,
- niechęć do udziału w zajęciach edukacyjnych, spotkaniach grup wsparcia i innych inicjatywach integracyjnych podnoszących kompetencje społeczne,
- niskie kwalifikacje opiekuńczo – wychowawcze rodziców,
- brak na terenie gminy organizacji pozarządowych, realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny,
- wpływ pandemii i izolacji społecznej na wzrost przemocy domowej, a w tym także na trudność w rozpoznaniu osób doświadczających przemocy domowej,
- niechęć do reagowania i zgłaszania przypadków występowania przemocy domowej,
- ograniczone zaplecze techniczne do realizacji form wsparcia (brak pomieszczeń, wyposażenia).

SZANSE (Opportunities) - są to wszelkie istniejące lub przewidywane czynniki i zjawiska zachodzące w otoczeniu gminy, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem do jej rozwoju oraz pomogą osłabić wpływ ewentualnych pojawiających się zagrożeń. Do szans gminy Kołaczyce należy:

- zmiana postaw społecznych oraz wzrost świadomości społecznej i wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez rodziców,
- wzrost zainteresowania i zaangażowania społecznego na rzecz spraw i praw dziecka oraz rodziny,

- rozwój oferty sportowej i kulturalnej dla mieszkańców,
- rozwój i modernizacja bazy oświatowej,
- zwiększenie dostępności oferty spędzania czasu wolnego, w tym oferty zajęć dydaktyczno-wychowawczych i pozalekcyjnych,
- kształtowanie u dzieci i młodzieży pozytywnych wzorców zachowań, pożądanych umiejętności i kompetencji,
- rozwój infrastruktury rozwijającej umiejętności i zainteresowania dzieci, młodzieży i dorosłych,
- upowszechnianie alternatywnych form spędzania wolnego czasu wśród dzieci i młodzieży,
- wzmocnianie i profilaktyka zdrowia psychicznego wśród dzieci, młodzieży i dorosłych,
- prowadzenie działań chroniących dzieci i młodzież przed uzależnieniami,
- dalsza współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny,
- wzrost umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia,
- możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych dla kadry gminnego ośrodka pomocy społecznej,
- promocja gminy, działania wspierające wzrost przedsiębiorczości mieszkańców,
- możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych,
- rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą,
- kształtowanie się ogólnokrajowej polityki prorodzinnej.

ZAGROŻENIA (Threats) są to zewnętrzne negatywne czynniki i zjawiska zachodzące w otoczeniu, które stanowią lub mogą stanowić barierę w jej funkcjonowaniu i rozwoju oraz utrudniać rozwiązywanie problemów społecznych. Wśród zagrożeń wyróżnić można:

- osłabienie autorytetu rodziny i więzi międzypokoleniowych,
- rozpad związków (rozwoły, separacje, emigracja zarobkowa) i samotne rodzicielstwo,
- zaniedbania emocjonalne dziecka - małe zainteresowanie po stronie rodziców problemami dzieci i sposobami spędzania przez nie czasu wolnego,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzin,

- występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej,
- sprzyjający bierności zawodowej system zasiłków społecznych,
- zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemami: uzależnień, bezrobocia, ubóstwa i przemocy,
- brak umiejętności szukania pomocy w sytuacjach ryzykownych i kryzysowych,
- niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z mediów,
- wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych,
- występowanie zjawiska przemocy domowej,
- występowanie przemocy rówieśniczej w szkołach,
- występowanie zjawiska cyberprzemocy,
- narastanie negatywnych zjawisk i patologii społecznych,
- starzenie się społeczeństwa - rosnące zapotrzebowanie na udzielanie wsparcia seniorom i osobom niepełnosprawnym,
- przeciążenie pracowników pomocy społecznej zbyt dużą liczbą zadań, zagrożenie wypaleniem zawodowym,
- braki kadry świadczącej usługi społeczne, w szczególności pracę socjalną, asystenturę rodzin, asystenturę osób niepełnosprawnych, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- obciążenie samorządów coraz większą liczbą zadań bez zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na ich realizację,
- ograniczenia prawne i brak stabilności przepisów oraz trudności w ich interpretacji,
- negatywne skutki społeczne epidemii COVID-19 i aktualnej sytuacji ekonomicznej (inflacja) oraz międzynarodowej (konflikt wojenny).

Rozdział III

Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2024 – 2026

3.1. Adresaci

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2024-2026 są rodziny wychowujące dzieci i przeżywające różnego rodzaju trudności, których same nie mogą pokonać, a także rodziny z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej i wyrażają chęć współpracy na rzecz odzyskania opieki nad dzieckiem i powrotu do domu

rodzinnego. Program jest skierowany w szczególności do:

- rodzin, w których rodzice przeżywają trudności związane z wychowaniem dzieci, nie potrafią zrozumieć potrzeb dziecka, mają błędne przekonanie dotyczące opieki nad nim, nie spełniają naturalnych funkcji rodzicielskich,
- rodzin borykających się z problemem braku dostatecznych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb rodziny, który wynika m.in. z braku motywacji do podjęcia zatrudnienia, niskiego poziomu wykształcenia bądź nieadekwatnego do aktualnych wymogów rynku pracy, wielodzietności, a także „wyuczonej” bezradności życiowej,
- rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą, w których jedno z rodziców lub oboje nadużywają alkoholu lub w których dochodzi do przemocy. W takich rodzinach dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione jest miłości i bezpieczeństwa. Przemoc często występuje łącznie z problemem alkoholizmu i oba te zjawiska mogą być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji rodziny,
- rodzin z dziećmi, które pod wpływem różnych czynników i sytuacji mają duże trudności w dostosowaniu się do życia, współdziałania w grupie społecznej, u których zaburzenia w zachowaniu są tak głębokie, że utrudniają a czasem nawet uniemożliwiają przestrzeganie ogólnie przyjętych norm współżycia z innymi ludźmi, grupami rówieśniczymi, rodziną.

3.2. Realizatorzy

Realizatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach, a także: Urząd Miejski w Kołaczycach, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki wsparcia dziennego, asystenci rodzin oraz Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Kołaczyce.

Realizacja w/w Programu będzie opierać się również na współpracy z: Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle, Powiatowym Urzędem Pracy w Jaśle, Sądem Rejonowym

w Jaśle, Ośrodkiem Psychoterapii w Jaśle oraz z organizacjami pozarządowymi.

3.3. Spodziewane rezultaty Programu

Najważniejszymi spodziewanymi rezultatami realizowanego w latach 2024-2026 Programu Wspierania Rodziny w gminie Kołaczyce są:

- 1) poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej i przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- 2) powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej,
- 3) ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami,
- 4) podniesienie świadomości społeczeństwa o dostępnych formach wsparcia rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych,
- 5) rozwijanie współpracy różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodzin.

3.4. Cele i zadania

Głównym celem wyznaczonym w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2024 – 2026 jest:

Zbudowanie zintegrowanego systemu wsparcia i pomocy rodzinom sprzyjającego jej właściwemu rozwojowi w Gminie Kołaczyce

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych.

I CEL SZCZEGÓŁOWY: Poprawa funkcjonowania rodziny i podnoszenie jakości życia dzieci.

Kierunki działań:

1. monitorowanie warunków życia, potrzeb i problemów rodzin zamieszkujących w gminie,
2. udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w tym rodzinom wychowującym dzieci z niepełnosprawnością,
3. zapewnienie rodzinom dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego i prawnego),
4. prowadzenie pracy socjalnej z rodziną,

5. aktywizacja zawodowa członków rodzin dotkniętych bezrobociem,
6. wspieranie osób samotnie wychowujących dzieci oraz rodzin wielodzietnych,
7. poprawa warunków i wzmocnienie funkcjonowania rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami,
8. wspieranie potencjału rodziny poprzez opracowywanie i wdrażanie projektów i programów profilaktyczno – edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży,
9. wzmacnianie więzi rodzinnych i pokoleniowych, m.in. poprzez organizowanie pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.

Wskaźniki:

1. liczba rodzin korzystających z pomocy z uwzględnieniem przyczyn,
2. liczba rodzin objętych pracą socjalną,
3. liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,
4. liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
5. liczba osób bezrobotnych w gminie,
6. liczba mieszkańców gminy objętych przez PUP różnymi formami wsparcia,
7. liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych na terenie gminy objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
8. rodzaj podejmowanych działań mających na celu wsparcie osób samotnie wychowujących dzieci,
9. liczba rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością,
10. liczba dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością,
11. liczba i rodzaj podjętych działań mających na celu wsparcie osób wychowujących dzieci z niepełnosprawnością,
12. liczba i rodzaj opracowanych i wdrożonych projektów i programów profilaktyczno-edukacyjnych,
13. liczba uczestników ww. projektów i programów,
14. liczba organizowanych pikników rodzinnych i imprez integracyjnych,
15. liczba uczestników ww. działań.

II CEL SZCZEGÓŁOWY: Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

Kierunki działań:

1. monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dziecka z rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
2. podejmowanie działań na rzecz rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej zgodnie z uchwalonymi programami w tym zakresie,
3. monitorowanie funkcjonowania rodziny i dzieci po zakończeniu pracy asystenta,
4. zabezpieczenie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
5. udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie biologicznej poprzez współpracę z asystentem rodziny,
6. monitorowanie i ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
7. opracowanie we współpracy z rodziną biologiczną planu pracy, który jest zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
8. monitorowanie sytuacji rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
9. wsparcie finansowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazdy do dzieci.

Wskaźniki:

1. liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny,
2. liczba dzieci w rodzinach z problemami opiekuńczo- wychowawczymi,
3. liczba dzieci w rodzinach objętych pracą asystenta rodziny,
4. liczba rodzin usamodzielnionych w efekcie pracy asystenta rodziny,
5. wysokość środków finansowych przeznaczonych na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
6. liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
7. okresowa ocena realizacji planu pracy z rodziną,
8. liczb rodzin objętych monitoringiem pracownika socjalnego,
9. liczba świadczeń przyznanych rodzinie.

III CEL SZCZEGÓŁOWY: Koordynacja działań lokalnych podmiotów zaangażowanych we wspieranie rodziny.

Kierunki działań:

1. aktywna współpraca służb i instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny, w szczególności kontynuacja pracy asystenta rodziny,
2. udzielanie kompleksowej pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
3. organizowanie czasu wolnego dzieciom poprzez prowadzenie i rozwój różnorodnych form wsparcia dziennego,
4. rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej informacji o placówkach pomocowych oraz programach profilaktycznych realizowanych w zakresie wspierania rodziny poprzez kolportaż plakatów/ulotek/broszur oraz zamieszczenie informacji na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
5. budowanie sieci wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez realizację wspólnych działań z lokalnym otoczeniem społecznym i obywatelskim, instytucjami publicznymi i partnerami lokalnymi oraz ponadlokalnymi.

Wskaźniki:

1. liczba zatrudnionych asystentów rodziny,
2. liczba rodzin i osób objętych pomocą i wsparciem,
3. liczba i formy prowadzonego wsparcia dziennego,
4. liczba udostępnionych materiałów: plakatów, ulotek, broszur,
5. liczba osób odwiedzających stronę internetową Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
6. liczba i rodzaj podjętych wspólnie działań,
7. liczba spotkań przedstawicieli poszczególnych podmiotów.

IV CEL SZCZEGÓŁOWY: Podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się problematyką wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej.

Kierunki działań:

1. systematyczne prowadzenie szkoleń dla wszystkich przedstawicieli służb, instytucji oraz organizacji podejmujących działania na rzecz wspierania rodziny w celu doskonalenia i podnoszenia ich umiejętności oraz skutecznego radzenia sobie ze stresem,

2. zapewnienie dostępu pracownikom zawodowym, zaangażowanym w pomoc rodzinie, dostępu do specjalistycznej literatury.

Wskaźniki:

1. liczba i rodzaj przeprowadzonych szkoleń,
2. liczba uczestników szkoleń z podziałem na poszczególne grupy zawodowe.

3.5. Źródła finansowania

Źródłami finansowania Programu Wspierania Rodziny w gminie Kołaczyce na lata 2024-2026 będą środki finansowe pochodzące z budżetu gminy, budżetu państwa, środków unijnych oraz innych źródeł.

3.6. Monitoring

Realizacja Programu Wspierania Rodziny w gminie Kołaczyce na lata 2024 – 2026 podlega monitoringowi. Monitoring polegać będzie na corocznym, systematycznym zbieraniu i analizowaniu przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach informacji, od realizatorów Programu, dotyczących podejmowanych przez nich działań. W celu oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane wskaźniki monitoringowe dotyczące każdego założonego celu szczegółowego. Monitoring Programu będzie służył analizie i ocenie zebranych informacji i planowaniu dalszych działań w celu zapewnienia najlepszych efektów podjętych inicjatyw.

Program ma charakter otwarty. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, zadania w nim wyznaczone mogą zostać zmodyfikowane lub poszerzone.

Podsumowanie

Program Wspierania Rodziny w Gminie Kołaczyce na lata 2024 – 2026 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a samej rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego mierzenia się ze swoimi problemami. Tylko w takich okolicznościach można zwiększyć jej szanse na prawidłowe

funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych sposobów rozwiązywania problemów. W przypadku wystąpienia jakiegokolwiek dysfunkcjonalności rodziny państwo ma obowiązek zapewnić dziecku specjalną ochronę i pomoc w przezwyciężaniu zaistniałej sytuacji. System wsparcia powinien obejmować zarówno rodziny biologiczne jak i zastępcze. Gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, podstawowym celem pracy z rodziną biologiczną będzie jak najszybszy powrót dziecka do rodziny.

Wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływającego na poprawę sytuacji dziecka i rodziny jest możliwe tylko przy ścisłej współpracy instytucji i podmiotów powołanych do wspierania rodziny oraz zaangażowaniu ze strony rodzin, gdyż osiągnięcie zakładanych celów w znacznej mierze jest zależne od członków rodzin, ich motywacji do zmiany sytuacji i przezwyciężenia trudności.

By zoptymalizować skuteczność działań opisanych w Programie jego realizacja poddawana będzie systematycznemu monitoringowi.